

Sygn. akt IV U 1250/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 maja 2019 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Jolanta Krzywonos
Protokolant:	st. sekr. sądowy Maria Misiuda

po rozpoznaniu w dniu 23 maja 2019 r.

sprawy A. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

o rekompensatę

na skutek odwołania A. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

z dnia 9 sierpnia 2018

znak : (...)

oddala odwołanie

Sygn. akt IV U 1250/18

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 23 maja 2019 r.

Decyzją z dnia 9 sierpnia 2018 r. znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R., powołując się na treść przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, po rozpoznaniu wniosku z dnia 30 lipca 2018r., odmówił A. B. przyznania prawa do rekompensaty z uwagi na nie udowodnienie co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

W uzasadnieniu organ rentowy podał, iż nie uwzględniono okresu pracy od 03.09.1979r. do 31.03.2010r. w (...), gdyż wykazane przez zakład pracy stanowiska kasjer lotniczy, starszy kasjer lotniczy, samodzielny kasjer lotniczy nie są zgodne ze stanowiskiem podanym w przepisach zarządzenia resortowego w dziale XIV pod poz.5.

W odwołaniu A. B. wnosila o przyznanie prawa do rekompensaty z uwagi na osiągnięty 15-letni staż pracy w warunkach szczególnych uzyskany do 31.12.2008r. Podała, iż jej praca w spornym okresie polegała na stałej obsłudze elektronicznych monitorów ekranowych w pełnym wymiarze czasu pracy.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Wyjaśnił, iż kwestią sporną w sprawie jest posiadanie co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych przepracowanych przed 2009r. Odnosząc się do treści odwołania podnosił, że nie każda praca przed monitorem komputerowym czy mikroskopem została automatycznie zaliczona do prac wykonywanych w szczególnych warunkach. Nie wystarczy ustalenie, że wnioskodawczyni pracowała przy monitorach komputerowych, zasadnicze znaczenie ma w tym zakresie kwestia obciążenia wzroku przy tego typu pracy, przy czym musi to być uciążliwość szczególna. Końcowo wniósł o przeprowadzenie dowodu z akt osobowych wnioskodawczyni oraz dowodu z opinii biegłego z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy, na okoliczność ustalenia, czy wnioskodawczyni stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywała pracę szczególnie obciążającą wzrok i wymagającą precyzyjnego widzenia przy obsłudze elektronicznych monitorów ekranowych.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

A. B. urodziła się (...)

Na dzień 1 stycznia 1999r. legitymuje się 15 latami i 8 miesiącami okresów składkowych i 3 latami 1 miesiącem i 8 dniami okresów nieskładkowych.

W dniu 30 lipca 2018r. złożyła wniosek o emeryturę wraz z rekompensatą z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

Decyzjami z dnia 9 sierpnia 2018r. znak: ENP/15/035173217, organ rentowy przyznał wnioskodawczyni emeryturę od 26 lipca 2018r., tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego oraz odmówił prawa do rekompensaty.

A. B. podjęła pracę na okres wstępny jednego roku w (...) Oddział w R. w dniu 3 września 1979r. Powierzono jej stanowisko kasjer lotniczy. Od 3 września 1980r. przyjęto ją do pracy na to samo stanowisko na czas nieokreślony. W okresie od 20.11.1980r. do 31.12.1980r. korzystała z urlopu bezpłatnego. Od 1 maja 1986r. przeniesiono wnioskodawczynię na stanowisko starszego kasjera lotniczego i na tym stanowisku pracowała do 31 lipca 1990r. Zgodnie z zakresem czynności do jej obowiązków należało m.in.: przyjmowanie zgłoszeń i załatwianie rezerwacji krajowych i zagranicznych na linie (...) i innych przewoźników, sprzedaż lotniczych biletów, załatwianie i przyjmowanie wpłat, dokonywanie zwrotów, udzielanie bezpośrednich i telefonicznych informacji o przewozach lotniczych. Od 1 sierpnia 1990r. do 31.03.1994r. zajmowała stanowisko samodzielnego kasjera lotniczego, od 01.04.1994r. do 30.06.1999r. kasjera lotniczego, a od 01.07.1999r. do końca zatrudnienia, tj. 31.03.2010r. – specjalista ds. handlowych.

Wnioskodawczyni wykonywała większość pracy przy komputerze: wpisywała dane klientów, szukała połączeń lotniczych, dokonywała rezerwacji. Poza tym rozliczała pieniądze, co mogło zajmować maksymalnie godzinę.

Pracodawca w dniu 7 kwietnia 2010r. wystawił świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach, z którego wynika, że A. B. w okresach: do 01.12.1979r. do 19.11.1980r., od 01.01.1981r. do 19.08.1982r., od 21.08.1984r. do 30.09.1984r. i od 01.02.1986r. do 28.02.1999r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywała prace szczególnie obciążające narząd wzroku i wymagające precyzyjnego widzenia – w kartografii, montażu mikroelementów wymagającego posługiwania się przyrządami optycznymi oraz przy obsłudze elektronicznych monitorów ekranowych.

Celem wszechstronnego rozpoznania sprawy Sąd dopuścił dowód z opinii biegłej z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy, chemii, biotechnologii żywności, systemów zarządzania jakością, BHP i środowiskiem.

W opinii z dnia 12.02.2019r. biegła podnosiła, iż o tym, czy praca wykonywana była w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze decyduje charakter pracy oraz warunki jej wykonywania, a nie zapisy w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Zdaniem biegłej praca przy wykorzystaniu monitora ekranowego

pracownika biurowego lub kasjera lotniczego nie wymaga precyzyjnego widzenia i nie jest pracą szczególnie obciążającą narząd wzroku. Praca wnioskodawczyni polegała nie tylko na obsłudze monitora ekranowego, ale wymagała również m.in. rozmów z klientami, w tym rozmów telefonicznych. Poza tym wnioskodawczyni do pracy wykorzystywała nie tylko monitory, ale także dalekopis i maszynę do pisania. Biegła zaopiniowała, że praca A. B. zatrudnionej w (...) SA w okresie od 03.09.1979r. do 31.03.2010r. nie była pracą wykonywaną stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach szczególnych wymienionych pod pozycją 5 działu XIV wykazu A załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r.

Pełnomocnik wnioskodawczyni w piśmie z dnia 03.04.2019r. podnosił, iż opinia biegłej jest nieprzydatna pod względem jej zupełności i zgodności z wymaganymi formami, jak i co do jej mocy dowodowej na podstawie art. 233 § 1 k.p.c.

W opinii uzupełniającej biegła szczegółowo odniosła się do zarzutów pełnomocnika wnioskodawczyni. Wskazała, iż opinia została wydana w oparciu o materiał dowodowy znajdujący się w aktach sprawy, aktach osobowych, aktach rentowych, własną wiedzę i doświadczenie, przy uwzględnieniu przepisów dotyczących pracy w szczególnych warunkach oraz informacji dotyczących pracy przy monitorach ekranowych. Podała, że czynniki szkodliwe są to czynniki które powodować mogą stopniowe pogarszanie się stanu zdrowia. Narażenie pracownika na czynniki szkodliwe nie jest równoznaczne z pracą w warunkach szczególnych w oparciu o przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. Z materiału zgromadzonego w sprawie nie wynika, aby odwołująca się miała stwierdzoną chorobę zawodową, a zatem nie można potwierdzić, że jedynie warunki pracy miały wpływ na stan zdrowia odwołującej.

(dowód: zeznania świadka K. S. k. 25, zeznania świadka B. M. k. 25, zeznania świadka M. S. k. 25, zeznania wnioskodawczyni k. 26, opinia biegłej z zakresu BHP k. 33-37, pismo pełnomocnika wnioskodawczyni z zarzutami do opinii

k. 48-49, opinia uzupełniająca k. 55-56, akta osobowe, dokumentacja w aktach ZUS)

Powyższych ustaleń Sąd dokonał w oparciu o powołane dowody.

Sąd, zgodnie z regułą zawartą w art. 233 § 1 k.p.c. dokonał oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, która przełożyła się na ostateczny wynik niniejszego postępowania.

Jako jasne i logiczne uznał zeznania wnioskodawczyni A. B. odnośnie zakresu obowiązków w (...). Korelują one w pełni z zeznaniami świadków, którym Sąd również dał wiarę jako spójnym i znajdującym potwierdzenie w zebranej w sprawie dokumentacji. Świadczyli wspólnie z wnioskodawczynią, a zatem posiadają wiedzę, jakie obowiązki pracownicze na niej spoczywały i jak je realizowała. Sąd jedynie odmówił im wiarygodności odnośnie ustalenia, że praca wnioskodawczyni przy monitorze ekranowym trwała 8 godzin.

Sąd dał wiarę zebranym w sprawie dokumentom, albowiem nie budzą wątpliwości co do swej treści oraz formy.

Sąd w całości podziela ustalenia biegłej z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy, bowiem są oparte na wiedzy specjalistycznej, są wyczerpujące, logiczne i spójne, a wnioski w nich zawarte prawidłowo uzasadnione, a zatem brak jest podstaw, aby je podważać. Ponadto ustalenia te korespondują z dowodami z dokumentów znajdującymi się w aktach osobowych wnioskodawczyni oraz w aktach organu rentowego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W niniejszej sprawie przedmiotem sporu między wnioskodawczynią A. B. a organem rentowym pozostawało prawo do rekompensaty przewidzianej w przepisach ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2018r., poz. 1924 t.j.). Już w tym miejscu wypadnie przypomnieć, że emerytury pomostowe zapowiedziane w art. 24 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2018 r. poz. 1270 t.j.) zostały wprowadzone do systemu ubezpieczeń społecznych przez ustawę o emeryturach

pomostowych, która weszła w życie w dniu 1 stycznia 2009r. i dotyczą ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948r., a zatrudnionych w szczególnych warunkach i szczególnym charakterze. Zastąpiły one emerytury w niższym wieku przyznawane na podstawie ustawy o emeryturach i rentach z FUS pracownikom zatrudnionym w szczególnych warunkach pracy lub w szczególnym charakterze (art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS).

Z definicji ustawowej zawartej w art. 2 ust 5 ustawy o emeryturach pomostowych wynika, że przewidziana w niej rekompensata stanowi odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabeżdą prawa do emerytury pomostowej. Przy czym jak stanowi art. 21 ust. 1 ustawy, rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Równocześnie, a stosownie do art. 21 ust. 2 - rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Powyższe przepisy muszą być odczytywane łącznie i rozważając prawo do rekompensaty nie można tracić z pola widzenia jej odszkodowawczego charakteru określonego powołaną definicją.

Z przytoczonej definicji rekompensaty jednoznacznie wynika, że ratio legis wprowadzenia tego rozwiązania było dążenie do wyrównania szkody poniesionej przez osoby legitymujące się 15 letnim stażem pracy w warunkach szczególnych, a nie spełniające innych warunków do przyznania im emerytury z tytułu takiego zatrudnienia, tj. zarówno emerytury w trybie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS jak i emerytury pomostowej (tak Sąd Apelacyjny w Rzeszowie w wyroku z dnia 13 października 2010r. III AUa 645/10, Lex nr 1643145). Innymi słowy można wskazać, że fakt wykonywania przez 15 lat pracy w warunkach szczególnych (niezależnie od innych warunków ustawowych) może skutkować uzyskaniem prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym lub zastępującej ją emerytury pomostowej lub rekompensaty, gdy nie ma się prawa do żadnego z tych świadczeń ze względu na zapisy ustawowe. Z definicji rekompensaty wynika, że jest ona kierowana do tych ubezpieczonych, którzy wskutek wejścia w życie ustawy o emeryturach pomostowych – zawężającej krąg uprawnionych do tego świadczenia w stosunku do zakresu podmiotowego poprzedniej emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze – i następnie brak możliwości skutecznego ubiegania się o emeryturę w wieku obniżonym przy wykazaniu spełnienia warunku wykonywania pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze zawartej w art. 32 i 46 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych – wobec wygaszania powyższego świadczenia – utracili możliwość ubiegania się o emeryturę z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze, jak i dodatkowo nie nabeżdą uprawnień do emerytury pomostowej (por. Sąd Apelacyjny w Rzeszowie w wyroku z dnia 23 listopada 2016r. III AUa 425/16)

Ustanawiając prawo do rekompensaty ustawodawca wprost wprowadził wynikającą z art. 21 ust.2 ustawy o emeryturach pomostowych przesłankę negatywną, jaką jest nabycie prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W kontekście powyższego należy wskazać, że o nabyciu prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego stanowi art. 100 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, przewidujący powstanie prawa do świadczeń z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa. Nabycie prawa do świadczeń w tym do emerytury należy więc wiązać ze spełnieniem ustawowych warunków nabycia tego prawa i równocześnie nie można nabycia prawa utożsamiać z przyznaniem i wypłatą świadczenia, którą to kwestie reguluje art. 129 ust. 1 ustawy emerytalno - rentowej.

W ocenie Sądu Okręgowego, wyniki przeprowadzonego postępowania dowodowego wskazują, że wnioskodawczyni A. B. nie wykazała faktu wykonywania pracy w warunkach szczególnych przez okres co najmniej 15 lat. Powszechnie bowiem przyjęte jest, iż praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy oraz w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów prac wymienionych w wykazach stanowiących załącznik do powyższego rozporządzenia (por. wyroki Sądu Najwyższego m.in. z dnia 19.09.2007 r., III UK 38/07, OSNP 2008, nr 21-22, poz. 329 oraz z dnia 22.01.2008 r., I UK 210/07, OSNP 2009, nr 5-6, poz. 75). Decydujące znaczenie w analizie charakteru pracy ubezpieczonego z punktu widzenia uprawnień emerytalnych ma zatem możliwość jej zakwalifikowania pod którąś z pozycji załączników do rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wieku

emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (por. wyrok SN z 10.04.2014r. II UK 395/13, lex 1455235).

A. B. w spornym okresie od 3 września 1979r. do 31 marca 2010r. będąc zatrudnioną na stanowiskach: kasjer lotniczy, starszy kasjer lotniczy i specjalista ds. handlowych niewątpliwie pracowała przy monitorach ekranowych, jednakże nie było to w pełnym wymiarze czasu pracy. Do obowiązków wnioskodawczynie należało również liczenie i zdawanie pieniędzy, jak też rozmowy z klientami. Ponadto nie zostały spełnione wymogi przewidziane w Wykazie A Dziale XIV poz. 5 rozporządzenia Rady Ministrów z 07.02.1983r., bowiem wnioskodawczynie nie wykonywała prac szczególnie obciążających narząd wzroku i wymagających precyzyjnego widzenia przy obsłudze monitorów ekranowych. Powyższe jednoznacznie potwierdziła opinia biegłej z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy, którą Sąd uznał za wyczerpującą i rzetelną.

Na uwagę zasługuje wyrok Sadu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 2013r. II UK 236/12 (Lex nr 1318205), zgodnie z którym praca kasjera lotniczego z wykorzystaniem monitora ekranowego, której uciążliwości były "kompensowane" przez stosowanie filtrów ochronnych, używanie okularów korekcyjnych do pracy przy komputerze oraz cykliczne przerwy w jej świadczeniu (w celu "rekreacji wzroku"), polegająca na wykonywaniu także innych czynności, które nie obciążały narządu wzroku i nie wymagały precyzyjnego widzenia (np. w czasie rozmów z klientami, pobierania i rozliczania środków pieniężnych za bilety lotnicze lub zdawania utargu), nie wymagała stałego świadczenia tego uciążliwego zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy przy obsłudze elektronicznych monitorów ekranowych, przeto okresy tej pracy nie podlegają uwzględnieniu do stażu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, koniecznego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, tj. nie stanowią zatrudnienia, o którym mowa w poz. 5 wykazu A działu XIV załącznika do tego rozporządzenia.

Mając na uwadze powyższe rozważania faktyczne i prawne należy uznać, że A. B. nie spełniła jednego z warunków nabycia prawa do rekompensaty, tj. nie udowodniła co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach do dnia 31 grudnia 2008r. Dlatego też Sąd Okręgowy w oparciu o art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł o oddaleniu odwołania z uwagi na jego bezpodstawność.